

TELEGRAFUL ROMANU.

Nr. 96. ANUL XVI.

Telegrafula ese de done ori pe septemana: joi'a si Duminec'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditura foiei pe afara la c. r. poste, cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate catre espeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ear pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu, pentru a dou'a ora cu 5 1/2 cr. si pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiu, in 24 Novembre (6 Dec.) 1868.

Eveneminte politice.

Importanti'a celoru petrecute in siedintiele dietali din urma ne constringe a angustá rubric'a acést'a. Ne restringemu déra a incunoscinti'a pre cetitori, ca lista ministriloru din Romani'a e: Dimitrie Ghica presedinte si min. de esterne, Cogalniceanu de interne, V. Boierescu de justitia, Papadopolu de culte si instructiune publica, Al. Golesecu de finantie si colon. Duc'a de resbelu.

Diet'a Ungariei.

(Urmare.)

In siedinti'a din 25 Novembre urméza dupa bar. Eötvös.

Bömcshes, carele apará privilegiele sasiloru din Transilvani'a. Nicolics nu se inviescu cu nici unulu din proiectele asternute pre més'a casei, pentruca nici unulu nu garantéza de ajunsu integritatea statului.

Stratimirovics crede ca esprima o fapta recunoscuta de toti déca privesce in proiectulu de fatia deslegarea unei cestiuni de viafia a patriei. Deslegarea fericita a cestiunei natiunalitati-loru e o garantia pentru venitoriu. Deslegarea cea fericita o aterna densulu dela considerarea spiritului tempului, carea e neincungiurabile, dela credinti'a in institutiunile liberali, dela ferirea de tendintie desnatiunalisatorie, dela inlaturarea unei alipiri ultraiste de dreptulu istoricu de o parte si de tienera la rasa de alta parte si dela radicarea tuturor la ide'a statului. Cándu privesce proiectulu de pre més'a casei, i se imbiia convingerea, ca elu aplica traditiuni vechi istorice la unu fenomenu nou in viati'a cultorei si staturiloru popóreloru: la ide'a natiunalitatiiei. Se necunósce pre fatia libertatea de care e legata insemnetatea acestei idei si de aceea se vorbesce de drepturile individului si limb'a lui, pre cându aru fi sa se trateze de proportiunea natiunalitatiiei genetice cátra statu.

In decursulu vorbirei cere desvoltarea egalei indreptatiri cá unu postulu alu desvoltárei cultorei si alu progresulu libertatiiei. Legea natiunalitati-loru sa nu cuprinda nimica ce e contrariu integritatiiei statului, dara iéra de alta parte sa nu cuprinda nimic'a ce aru voi sa faca din Ungari'a altu ceva de cátu Ungaria. Aici inse sa fia marginea pretensiuniloru. Nici unu felu de motive, cu deosebire din preingrigire cátra ginteá magiara cu pagub'a celorlalte, sa nu produca o lege neindestulitóre de natiunalitati. Acést'a aru provocá spiritulu tempului la lupt'a, cárei nici o putere, fia ea cátu de mare, n'a putulu sa resiste. Centralisatiunea e condemnata in tóte pártile. Máne poimáne ea va fi nepossibile si cu atátu mai nepossibile in unu statu poliglotu (de multe limbi).

Amintesce ca ne aflámu in unu tempu plinu de fatalitati cándu trebuie cineva sa nu stea mortisiiu pre lángá ideii invehite, cáci acele, cum e si cea de a ingridi numai de natiunalitatea magiara, potu aduce desamagiri amare. Vorbitoriulu, care a fostu óre-cándu (1848-49) unu contrariu loialu alu magiariloru e astadi pentru o intielgere fratiésca. Pentru salvarea libertatiiei róga diet'a a respinge proiectulu majoritatiiei.

Iancovics spriginisce proiectulu majoritatiiei.

Fabritius spriginisce pre Bömcshes Gr Turye pentru proiectulu comisiunei.

Eitel arata greutatea, ce se nasce pentru nemagiari din proiectulu pusu la desbatere si nu lu primisce de base pentru desbaterea speciale.

Lud. Plahy spune ca slavii suntu deplinu multiamiti cu proiectulu comisiunei centrale.

Dobrzansky dice ca venitoriu patriei aterna dela deslegarea cestiunei din desbatere. Pentru a ajunge la o deslegare buna nu trebuie crediutu, ca natiunalitatiile nemagiare potu fi tratate cá straine si ca ele sa se multiamésca cu ori ce feramitura de páne. Se alatura lángá proiectulu lui Mocioni, pentruca acést'a corespunde mai multu drepturiloru natiunalitatiiloru, dupa cum acele suntu garantate in nenumerati articuli de lege. Natiunalitatiile nu voru sa daraburésca tiéra, dara voru sa si asigure intrebuintiarea libera a limbii loru. Natiunalitatiile voru sa traiésca, precándu proiectulu majoritatiiei le néga viét'a. Déca va primi cas'a proiectulu majoritatiiei vine in contradicere si cu dreptulu positivu. Diet'a nu a promisú ca va regulá drepturile individuali ale natiunalitatiiloru nemagiare, ci a le natiunalitatiiloru. Cumea natiunalitatiile nu aru fi avutu nici odata drepturi, e o parere falsa. Acelea, parte mare, au fostu in tiéra pána a nu veni Ungurii, parte a fostu chiamate cu conditiunea de a li se garantá drepturile. Románii au avutu aci inainte de Unguri imperiulu loru; slavii de nordu inca sub Math'ase aflau cá natiune de sine, serbii suntu parte mai vechi decátu ungurii parte au venitu la chiamarea lui Leopoldu I in tiéra spre a o apará de turci; nemtii au facutu din cáte o pusta locu de locuitu etc.

Vorbitoriulu citéza ofsuma de articuli de lege, prin cari dovedesce ca dupa dreptu li se cuvine natiunalitatiiloru individualitate. In titulu regiloru figura si acela de „Ducele russiniloru“. Drepturile ce le avura natiunalitatiile nu trebuie schimbate cu privilegiele. Drepturile suntu barierele natiunalitatiiloru. Celu dintáiu rege, Stefanu a purtatú titulu „rex Hungariae“ (regele Ungariei); de aci inse pána la „rex Hungarorum“ (regele unguriloru) e o cale bunicica. Un'a natiune politic'a ungresca insemnéza supremati'a unguriloru. Natiunalitatiile voru sa scape de acést'a suprematia si de aceea cauta a si sperá drepturile loru.

Proiectulu comisiunei centrale cuprinde in sine unu privilegiu fatale, unguriloru. Inse precum o natiune nu consta numai din clase singuratece, ci din tóta totalitatea sea, asiá si Ungari'a nu consta din o natiune singura, nici numai in favóreá unei'a, ci din multe. Natiunea politic'a ungresca cuprinde tiéra intréga; sub egid'a acelei'a inse ungrimea nu trebuie sa apese pre celelalte natiuni egalu indreptatite.

Describe desvoltarea drepturiloru fiacárei natiunalitati d'upa istoria si areta desvoltarea celoru trei natiuni ale Transilvaniei de cându acést'a deveni de sine. Espressiunea natiune politic'a e unu non sensu, déca are a se reduce numai la unguri. Tóte natiunalitatiile suntu párti integritorie a le natiunii politice; proiectulu comisiunei centrale inse nu esprima impregiurarea acést'a si asiá jumetatea apuséna a imperiului va face Ungariei in acestu punctu concurenti'a, cárei césta din urma nu va puté sa corespunda. La noi cetatiunii statului voru fi constrinsi a abdice de natiunalitatea loru in favóreá unguriloru, déca voru ca sa se folosésca de drepturile loru politice. Prin acést'a inse eata ans'a de cértá si de ura, pentruca proiectulu nu multiamisce pre acei'a pentru care este facutu; pentruca natiunalitatiile suntu in proiectu privite de aceea, ce ele nu suntu — de straine. Se alatura dara lángá proiectulu minoritatiiei, care cuprinde pacea interna si indestulirea natiunalitatiiloru si fericirea patriei comune.

Dupa o observare persionale a lui Iancovics are cuventulu,

Makray, carele recunósce insemnatatea cestiunei, mai alesu acum cându dupa parerea densulu Russi'a se nisuieste a ocupá gurile dunarei

si a amutiá pre románi, o natiune iubitoria de libertate asupra Ungariei. Deci se alatura lángá propunerea lui Deák.

Borlea se mira de comentariile cele minunate ce se facu in dieta conceptelor de libertate si egalitate. Densulu vede numai in proiectulu minoritatiiei libertatea cea adevérata a natiunalitatiiloru lángá care se si alatura.

In siedinti'a dela 26 Novembre dupa autentificarea protocolului si mai multe incurse sa ia la desbatere bugetulu ministerului de finantie, care terminánduse curendu face locu proiectulu natiunalitatiiloru.

Hunfalvi e pentru proiectulu comisiunei.

Hodosiu pentru proiectulu minoritatiiei. *)

Dapsi pentru elaboratulu lui Deák

Miletics pentru proiectulu minoritatiiei. Densulu si cetesce cuventarea. Face recensione proiectulu majoritatiiei si minoritatiiei. La observárele lui Bartal, ca natiunalitatiile sa se lase de ostilitati, respunde ca a se opune perderei natiunalitatiiloru nu e ostilitate. Natiunalitatiile nici odata nu voru purtá cu rabdare suprimerea loru si déca vine lucrulu la estremu, apoi mai bine sa se centopésca intr'o natiune mare ce are viitoru mare. Ide'a de natiunalitate e atátu de momentuosa incátu popórele mai bine pórtá unu tempu jugulu absolutismului, precum facu nemtii, carii pentru unitatea natiunale suferu jugulu regimului bismarckianu.

Kovassay pentru elaboratulu lui Deák. Dupa densulu o lege speciale pentru natiunalitati e de prisosu, pentruca unde e libertate politica e si libertate natiunale.

Vladu, dupa ce desvólta istori'a miscareii natiunale in Ungari'a dice ca nu e multiamitu cu nici unulu din proiectele aduse in dieta. Densulu aru fi ap'ecatu la concessiunile cele mai mari. Póte sa fia limb'a magiara a regimului si a parlamentului, numai la jurisdictiuni sa fia garantata limb'a natiunale. Cere dara cá la desbaterea speciale sa se io dreptu base proiectulu elaboratu la 1861 de Andrássy, Ivanka, Tisza si alii sub presedinti'a bar. Eötvös si asigura ca dupa acelu proiectu natiunalitatiile voru fi multiamite. (Si da propunerea in scrisu).

Stefanides e pentru elaboratulu lui Deák.

In siedinti'a dela 27 Novembre Ernest Simon y urgéza ordinea dílei. Mai departe cere ca sa asterna casei cartea rosia, pentruca sa se instruiésca deputatii despre politic'a esterna.

P. Somsich dechiara ca tóte actele delegatiuniloru se voru asterne dietei.

Bar. Luzzensky dice ca cartea rosia e gat'a si se póte impartí numai decátu.

Trecendu la ordinea dílei

Mihali dice ca spre a multiamí natiunalitatiile nu e altu ce-va de lipsa decátu aplicarea principiului enunciatu la 1848; e pentru proiectulu minoritatiiei.

Iusthe pentru proiectulu comisiunei centrale.

Rannicher propune cá legea sa nu se estinda si asupr'a Transilvaniei. **)

Madocsányi e pentru elaboratulu lui Deák.

A. Romanu concede ca cestiunea ungresca nu a fostu alta decátu cestiunea natiunalitati-

*) Cuventarea o vomu reproduce intréga R.

**) Cuventarea o vomu publicá cu alta ocaziune. R.

tiloru, ea însă eră și cestiunea libertății, dualismul o face însă cestiune de egoismu național. Elaboratul lui Deák e o copia a doctrinei de centralizare din timpul lui Bach. Declara că astăzi nici proiectul lui Vladu nu-lu mai multimește. Cere că diet'a să defineze apriatu, care e sfer'a limbii unghurești că mijlocit'ria și unde se începe cerculu activității limbii naționalităților. Dice că s'a adusu Americ'a că exemplu. Densulu ar dorii libertatea din Americ'a, pentru că atunci nu mai e cestiune de naționalități. În fine atrage atențiunea casei asupr'a principiilor depuse de bar. Eötvös în cartea sea despre naționalități, în cari se dice că cestiunea naționalităților nu se deslegea pre calea majorităților, ci pre cea a dreptății și ecității.

St. Szilágyi e pentru elaboratul lui Deák; Stojakovicș pentru alu minorității.

Babesiu vede în cestiunea naționalităților o cestiune de viață a patriei. După doctrin'a unghurească e poporul fără de naționalitate o masă ce nu compensează nimic'a în viața publică a statului. Pretinde înarticularu egalei îndreptări a naționalităților, pentru că p'ote veni altu regim carele să nu ia în consideratiune concessiunile de acum. În Austri'a a recunoscutu constituțiunea egală îndreptare a naționalităților și dreptulu limbii pentru t'ote oficiile. Scopulu cardinalu a unui stat e fericirea pop'orului sele. Dacă perde acestu scopu din vedere, periclit'za și esistenți'a statului. E pentru votulu minorității.

Presedintele aduce aminte că astăzi au a se alege membrii croati în comisiunea diuarului. La propunerea lui Tisza se mai continua cestiunea naționalităților.

Czord'a pled'za pentru proiectulu comisiunii centrale.

Florianu Varg'a e pentru votulu minorității. Nelinise mare se făcu în casa, cându vorbitorulu dice, că proiectulu comisiunii centrale sapa gr'op'a naționalităților și apoi e știutu, că cine sapa gr'op'a altui'a cade însuși în ea.

N. Bano renunți'a dela cuventu. (aplaude entusiastice).

Al. Bohatielu vede în proiectulu comisiunii centrale negatiunea (tagaduirea) principiilor espresate de subcomisiunea emisa pentru elaborarea proiectului. Prin ac'ști'a s'a rapit'u naționalităților nemăgiare t'ote speranțele căte le-au adusu ele legislativei. Arata că proiectulu minorității se radima pre temeulu egalei îndreptări, principiu recunoscutu de barbati cei mai ilustru de stat. Concede că în proiectulu spriginitu de densulu e principulu numai unu modu spre ajungerea scopului; suntu multi paragrafi, cari trebuie schimbati. Declărându densulu ac'ști'a nu p'ote să nu amint'asca de acele suspiciun'ari, prin cari operatorii votului minorității să p'ota li infatisati de separatisti. Spre a respinge ac'ști'a amint'esc oratorulu două fapte din 1849. Spera că naționalitățile și voru document'a patriotismulu după cum le va garant'a și legea drepturile. Nu dorește daraburirea, ci liber'a întrebunțiere a limbii.

Puscariu. Cestiunea uniunii e pusă dejă pre m'esa dietei. Crede că din ide'a unei uniuni mai intime a Ungariei cu Transilvani'a nu p'ote urm'a că drepturile ce le-au avut națiunile acolo să le p'erdă, ci acelea să se estinda asupr'a tuturor. Se alatura lângă parerea antevorbitorului.

Mat. Popu Griduanu pretinde că cestiunea ac'ști'a să se deslege numai după o convingere consciențioasă. E pentru o deslegare cu sânge rece și pentru departarea de pretensiuni p'ri mari și de suspiciun'ari de alta parte.

După ac'ști'a se alege membri croati în comisiunea diuarului.

Cuventarea deputatului Dr. Alesandru Mocioni

în ședinți'a de marti 24 novembre în diet'a unghurească la desbaterea causei de naționalitate.

(Urmare.)

Cultur'a este aceea care sternessă în omu conscienți'a, cultur'a (se audim!) a sternitu conscienți'a și în națiuni; și o desv'olta neincetatu. Cea laltă causa jace în dreptiunea democratică a constituționalismului; cându de odată cu soveranitatea pop'orului s'a proclamat, și drepturile cardinali ale individulu său libertatea individuală, a fostu neap'ratu de lipsa a cerc'a o garant'a pentru această libertate, i'era garant'a nu s'a potutu gasi de

cătu în egal'a îndreptare politică adeca în constituțiunea democratică.

Pre cătu timpu a domnit absolutismulu și constituțiunea feudală, pop'orul și limb'a lui n'a fostu invrednicite de nici o consideratiune, precum dovedesce ac'ști'a p'ro bine exemplulu patriei n'ostre, unde o limbă m'orta a fostu în stare să sustiena unu statu ap'rope o m'ia de ani. Dar în momentulu, în care s'a proclamat îndreptarea egală, delocu ce pop'orul i s'a permis influența în desv'oltarea vieții de stat, în acelu momentu ide'a naționalității a aparut pre terenulu luptelor pentru limbă.

Dreptu aceea, dacă ide'a de naționalitate este esenți'a unoru principie ce au strabatutu societatea n'ostă intr'ega și t'ota cultur'a n'ostă, este p'ro naturalu cumca acea ideia numai asié amu pot' imp'edecă, dacă amu fi în stare să imp'edecăm și să transformăm t'ote acele principie.

Nu m'asiu sci închină ideii de naționalitate, dacă îndreptarea ei ar fi numai o generalitate; dar — în parerea mea — îndreptarea ideii de naționalitate contiena posibilitatea libertății individuale și posibilitatea desv'oltării genului omenescu.

Ide'a de naționalitate, precum diseiu, și are o causa în dreptiunea democratică a constituționalismului, dar — precum libertatea individuală și medlocitu desv'oltarea individulu e cu potința numai pre bas'a democrației, totu asié de alta parte ide'a de naționalitate este o condițiune p'rogatoră a democrației. (Sgomotu.) Democr'ti'a numai asié e binefacăt'ria și posibilă, dacă s'au cultivatu nu numai căti-va s'eu multi, ci pop'orul întregu în masă, dacă pop'orul întregu e capace să folos'ască drepturile politice. (Adeveratu e!) Acum, On. Casa! desi claselor mai avute e cu potința a se califică prin cultur'a unei națiuni străine, mi se pare înse că cultivarea pop'orului în masă nu p'ote să fie de cătu națională, astfelu dară desv'oltarea (cultivarea) națională este o condițiune p'rogatoră a democrației.

Diseiu că în posibilitatea desv'oltării genului omenescu aflu motivulu alu doilea pentru îndreptarea ideii de naționalitate. Fiecare națiune posedă calități și inclinațiuni proprii, fiecare națiune este că și unu organu naturalu sp'irituale alu genului omenescu, i'era mențiunea acestui organu jace întru îndeplinirea unoru funcțiuni anumite ce comp'etu numai lui, — și precum scopulu supremu alu libertății individuale s'eu a drepturilor naturali nu p'ote fi altulu de cătu desv'oltarea cea mai mare posibilă a individulu și medlocitu a genului omenescu, i'era caus'a finală și cea mai profundă nu p'ote fi alt'a de cătu nemărginit'a diferenți'a, ce există între individi: astfelu este și cu ide'a de naționalitate, carea nu e de cătu aplicarea la națiuni a acestei teorii despre drepturile neprescriptibile; scopulu finalu și celu mai sublimu nu e alt'a de cătu suprem'a desv'oltare posibilă a națiunii și medlocitu a genului omenescu; caus'a finală și cea mai profundă nu e alt'a, de cătu nemărginit'a diferenți'a ce există între singuratecele națiuni.

În respectulu ac'ști'a asié credu că fiecare națiune este unu ce nesuplinibile, unu ce providențialu: și de aceea în privinți'a ac'ști'a fiecare nisunția, ce tinde a real'să ide'a de naționalitate, este de a dreptulu o detorință morală.

Ide'a naționalității, că fiecare ideia, și are căte o escescentia, ce de comunu se manifestă în extremitate. (Strigări: Asié e! Bine e!) Astfelu de escescentia este de o parte nisunția spre suprematia, de alta parte izolarea națională s'eu pestrecerea consecințelor de independenți'a națională. Si un'a și alt'a suntu contrarie regulor naturale și perpetue ale întregulu nostru progresu, și de aceea — în parerea mea — de și le e cu potința a se sustiené câtva timpu, nu se potu sustiené lungu și pururea.

Supremati'a este contraria legilor naturali ale progresulu, căci neap'ratu imp'edecă pururea desv'oltarea liberă a altei națiuni. I'era izolarea e contraria pentru aceea, căci chiamarea națiunilor nu este desbinarea între sine, ci conlucrarea în conlucere pentru a ajunge la scopulu comunu.

Adese ori i se impută ideii de naționalitate că dens'a ar fi contraria nisunțelor ce s'au manifestă în fiecare di pre terenulu socialu: căci pop'orale și statele se insotiescu și se alieza totu mai tare, necum să se desbine. Marturisescu că în asta privinți'a concedu dreptu celor'a, cari prin acestu momentu voru se combata izolatiunea nați-

onală, desbinarea națiunilor; dar nu li potu concede dreptu atunci, cându acestu momentu vreau să lu folos'ască de argumentu în contr'a egalei îndreptări naționale.

Precum la individi asié și la națiuni, cultur'a mai nală nu șterge caracterele, ci numai nobilitate și inclinațiuni lor, le conduce la conșepte mai chiare despre problem'a lor propriă și despre problem'a comună genului omenescu, — astfelu în cătu precum la individi asié și la națiuni, înfrățirea numai atunci e cu potința, dacă se înțempla pre bas'a respectării reciproce a drepturilor, dacă singuratecele națiuni se recunosc de subiecte de dreptu; că atari voru progresă cu atât mai vertosu și mai rapede, cu cătu mai multu voru fi capaci a precepe problem'a comună.

În asta privinți'a, o potu spune, că ide'a de naționalitate nu numai că nu e contraria cosmopolitismulu, ci este o condițiune p'rogatoră a adev'ratulu cosmopolitismu, astfelu în cătu potu cită cuvintele unui ilustru scrietoriu nemțiescu ce dice că: adev'ratulu cosmopolitismu este aceea b'erică mare, carea nu se p'ote întemeia de cătu pre stelpii (radiemii) cei tari ai naționalităților.

Premiendu aceste (Sgomotu), prim'a și cea mai mare pretensiune națională nu p'ote fi alt'a, de cătu asigurarea esistenței și desv'oltării individualității naționale. Si de or'a ce e vorb'a se asigurăm prin lege pretensiunile naționale, este naturalu că afacerea n'ostă primă nu p'ote fi alt'a de cătu prin lege să dăm garantie esistenței și desv'oltării individualității naționale.

Ac'ști'a e aceea ce se cupriade în proiectulu meu, e ceea ce lipsesce din testulu comisiunii centrale.

Amu auditu dicendu-se de multe ori contra proiectulu nostru, cumca ar fi în opusitiune cu ide'a fundamentală de stat, căci recun'osc în țiera națiuni mai multe de cătu un'a. S'ar pot' să aiba dreptu dacă vorb'a ar fi: căte națiuni politice suntu într'o țiera: (Strigări! Asié e!) de și, precum știu io, în statele unde suntu naționalități mai multe, numirea de „națiune politică“ se încunșura, și se folos'esc de comunu numirea „pop'orul“.

Dar dacă națiunea politică p'ote să fie numai un'a, ac'ști'a nu eschide posibilitatea că legelatiunea să recun'osca ceea ce în țiera există în faptă, adeca există mai multe națiuni întru întielesu „geneticu“, — căci acestu întielesu este celu adev'ratu pentru conceptulu de națiune.

Amu auditu de multe ori că statulu nu p'ote recun'osca asemenea universități, dar p'ote concede că pre bas'a asociației libere să se înființeze atari universități, în cari să p'ota participă fiecare individ, și astfelu asemenea universitate va cor'spunde naționalității de și nu întru întielesulu juridicu ci în celu matematicu, prin urmăre va ajunge la ac'ști'a-si scopu de și pre alta cale.

Asemene parere n'o potu partini deplinu. N'o potu partini pentru acea descl'inare esențială ce există între națiuni și între atari asociațiuni înființate pre bas'a asociației libere. Fiecare corporatiune înființată prin asociere liberă, gasesce bas'a esistenței sele materiale și morali în voinți'a statulu; asemenea corporatiune este pururea instrumentu spre unu scopu ce jace în afara de ea; drept'acea ori-ce corporatiune de asemenea natură p'ote să fie subiectu numai drepturilor câștigate, pre cari statulu are și dreptulu și detorința să i le iee delocu în momentulu ac'ști'a cându asemenea corporatiune i s'ar paré contraria ideii fundamentale de stat.

De aci este diferenți'a esențială până la naționalități. Tocm'a pentru ac'ști'a îndrănescu să afirmu în asta privinți'a că din punctulu de vedere juridicu nu se p'ote — să li se denege națiunilor recun'oscerea, nu li se p'ote denegă cu atât mai vertosu, că nu cumva statulu să vina în opusitiune cu propri'a sea ideia fundamentală.

Națiunea, că unu produptu alu eternelor legi naturali, și gasesce bas'a esistenței sele materiale și sp'irituale nu în poterea statulu, ci în poterea ce domnesce în ordinea mai nală a lucrurilor. Națiunea e că și individulu, nu-si are scopulu aiurea ci în sine, în desv'oltarea propriă, este scopu de sine, și de ac'a e subiectu de drepturi fundamentali s'eu cardinali, dreptu aceea scopulu națiunii este identicu cu națiunea, și nu e alta de cătu esenți'a unei poteri domnit'ore mai nalte; din asta causa acestu scopu nu va face opusitiune ideii fundamentale de stat, în toc'm'a precum nu va face aceea potere domnit'oria.

Pentru această statulo, deca nu vrea se-si deneghe propria sea menitiune, — statulu alu cărui problema este a garantá conditionile desvoltării; — statulu, dicitu, nu pôte denegá natiuniloru recunoscerea legala a drepturiloru cardinale.

Scopulu dara este desvoltarea natiunala. Problem'a noastră de astadi este, sa dăm conditionile legali spre cea mai perfecta realizare a scopului. Testulu comisiunii centrale din contra, nu numai ca nu recunosc drepturile cardinale ale natiuniloru genetice ce locuescu in tierra, nu numai concede conditionile necesare desvoltării acestor'a, ci tocm'a denega ori ce conditione de desvoltare, adeca: inca neci existenti'a natiuniloru din tierra nu o recunosc (contradictori). Aici in camera inca nu s'a dăsu, dar s'a scrisu prin diurnale cumca legelatiunea este indreptatita spre această căci — precumu se dăse acolo — legelatiunea n'are sa se ocupe de scopuri teoretice deduse din filosofia si cari se stabilescu in numele natiuniloru; ci trebuie sa grigăseca de acele scopuri concrete spre cari tientescu singuratici membri ai natiunalitatiloru.

Eu asié credu, On. casa! ca deca intre natiunalitati suntu unii individi, cari tientescu spre scopuri ce nu potu conveni statului, deca suntu nu numai multi ci toti, inca si atunci este treb'a politiei a preveni realizarea acestor'u scopuri, este treb'a judecatoriei a pedepsi pre cei vinovati, dar pentru această legelatiunea defelo nu pôte ca pre o natiune intręga s'o despoia de drepturile ei, (Strigări: Nu vrea nimene!) dar tocm'a această ar face legelatiunea pre bas'a testului de la comisiunea centrala.

Asié credu ca recunoscerea drepturiloru cardinale ale unei natiuni, deca s'ar face pendinte de la programulu ei politicu, ar fi o procedura atātu de sióda cá si cându individulu numai asié i s'ar ascurá drepturile cardinale deca ar aduce dela politia atestatu de portare buna.

A sustiené drepturile cardinale a le natiunei, a scuti aceste drepturi, — iéca problem'a morala a statului!

Va sa dica, sub neci unu prefestu si din neci o cauza statulu nu pôte denegá recunoscerea legala a drepturiloru cardinale. Aici legelatiunea din capulu locului pedepesce pre o natiune cu pedeps'a cea mai mare, cu despoarea de drepturi, (Strigări: in care punctu?!) marturisescu ca prin această comisiunea centrala nu-si radica unu monumentu splendidu liberalismului seu, dar trebuie sa spunu ea de un'a s'a uitatu cu totou, a uitatu ca seculu nostru i s'a rezervatu a desceptá natiunile din somnulu adăncu. Si deca pre natiunile — a cărora chiamare este a influentiá cá factori creatori in istoria genului omenescu — acestea le-ar poté impedeá cu forti'a, această va durá numai putenu timpu, si apoi ar deveni cu atātu mai periculose pentru statu. (Strigări: Oho!)

Dar le delaturu tóte acestea, si me ducu putintelu in pusetiunea comisiunii centrale.

Comisiunea centrala dice ca acesta cestiune o va deslegá pre bas'a libertătei individuale. Dar, On. Casa! a voi ascurarea pretensioniloru natiunali si totodata a desface in atómele sele neorganice pre subiectulu primu si supremu alu acestor'u pretensiuni: pre natiune, — ast'a in parerea mea atát'a va sa dica cáto tocm'a nemicirea intereseloru supreme natiunale (strigări: Nu e asié!) si astfelu prin urmare nu pôte sa fie vorba de ascurarea ea pretensioniloru natiunali; căci la individuu numai desvoltare individuala se pôte cugetá, iera din totalitatea individulu tocm'a asié nu se pôte formá o unitate, precumu din petricele multe nu se forma statua. (Strigări: Nu e asié!) Voiu sa primescu pusetiunea testului dela comisiunea centrala, dar in asta privintia amu sa spunu iera-si, cu parere de reu ca comisiunea centrala, precum a necunoscutu esinti'a ideii de natiunalitate, asié si aci a necunoscutu esinti'a pretensioniloru natiunali ale individulu. Natiunalitatea, fiindu o facultate innascuta individulu, de órece moralmente se pôte desvoltá, — e tot-odata unu dreptu. Acestu dreptu este nealienabilu cá si insasi facultatea ce servece dreptulu de basa. Dreptulu de natiunalitate nu este pro ductulu individulu, prin urmare neci i se pôte subordiná, ci remáne dreptu fundamentalu.

Tóte drepturile fundamentale suntu de la natura loru neconditionate, tóte drepturile neconditionate pretindu scutu legalu neconditionatu, si tocm'a pre asta basa trebuie sa deslegámu

cestiunea, adeca On. Casa sa recunoscă cumca drepturile natiunali ale individulu suntu neconditionate, si prin urmare se li dee pretotindene scutu neconditionatu. Acest'a e pusetiunea ce ocupa contraproiectulu meu. Acest'a este pusetiunea ce a ocupat'o si pana acum legelatiunea nostra fatia de drepturile fundamentale. Neci in o adunare comunala, neci in o legatiune, nicairi pana acumu nu s'a intemplat din demandatiunea legii veri o volitare, ca óre respectivilor'u individi voimu sa li dămú seu nu — veri unu scutu legalu pentru unulu seu altu dreptu fundamentalu alu loru. Nu-mi aducu a minte defelo, si nu gasimu in neci o constitutiune acea despusetiune, ca comunele, cercurile politice seu dora singuratici cetateni d. e. dupa ce au ajunsu majoreni, — sa voteze intr'o privintia seu alt'a a supra drepturiloru fundamentale si astfelu majoritatea eventuala sa otaréseca in modu provisoriu despre sórtea drepturiloru fundamentale ale singurateciloru.

Ori-cátu de sióda s'aru para asemenea procedura, de-si aru fi unicu in viétia constitutiunalismului european, totusi aru trece numai de o consecintia a acelei pusetiuni, ce a ocupat'o comisiunea centrala in fatia drepturiloru cardinale natiunali.

Celu mai importantu dreptu natiunale, dreptulu limbei, comisiunea contrala-lu léga de otaririle comunelor, municipieloru, corporatiuniloru bisericesci si autoritatiloru. Acum o asemenea otarire, ori ca corespunde intereseloru poporului pre care-lu reprezenta adunările comunali si municipali, si atunci asemenea otarire este celu putenu de prisosu; ori ca nu corespunde ci e tocm'a din contra, si in acestu casu din punctu de vedere juridicu otarirea e nula, căci nimesce drepturilo singurateciloru.

Comisiunea in caus'a de natiunalitate dice in raportulu seu, ca prin lege vré sa ascurare pretensiunile natiunali, iera de alta parte asié despune incátu tocm'a pretensiunile natiunali le nimesce.

Dara óre comisiunea nu vine in contradicere cu sine insasi, cându de o parte vré sa ascurare pretensiunile natiunali iera de alta parte propune astfelu de despusetiuni, prin cari limba singurateciloru natiunalitati e alungata din capulu locului de pre multe terene, esentiale desvoltării? Astfelu este terenulu administratiunei, astfelu terenulu calificatiunei mai inalte academice, astfelu terenulu legelatiunei.

Nu sciu cum aru poté comisiunea centrala sa aduca acestea in consonantia cu libertatea individuala; căci deca voimu sa prochiámámu principiulu libertătei individuale, atunci mi va concede fia-cine, ca nici o limba nu se pôte alungá de pre terenulu administratiunei, calificărei academice si a legelatiunei. Dara comisiunea centrala nimesce nu numai indreptatirea egala a natiunalitatiloru, ci si egal'a indreptatire politica prin aceea, ca o parte a locuitoriloru tiei gusta neconditionatu dreptulu supremu politicu, participarea in legelatiune, pre cându ceea-lalta parte, carea este mai numerosa, numai conditionatu pôte sa guste aceste drepturi, adeca numai sub conditione invetiării unei gramatice.

In asta privintia, On. casa! amu demonstratu, ca testulu comisiunii centrale nu corespunde conditionei prime. Din contra, contraproiectulu purcediendu din priceperea chiara a esentiei ideii de natiunalitate, recunoscendu, ca drepturile natiunali suntu neconditionate, a ocupatu acea pusetiune carea singura e in stare a deslegá cestiunea.

Dara sa presupunemu ca totu ce amu dăsu despre ide'a de natiunalitate este retacitu, nebasatu, nu e la locu, e de aruncatu, — sa presupunemu ca eu n'amú pricepntu bine pretensiunile natiunali si ca cu totulu altu punctu de vedere are sa ne servéseca de cinosura; — totusi remane unu lucru ce nu pôte fi trasu la indoieala, acela ca ori-cari aru fi pretensiunile natiunali, ele la o natiune suntu de aceea-si natura cá si la alt'a, si tocm'a pentru ca suntu de o natura, pretindu scutu legalu de o natura egala. In parerea mea comisiunea centrala n'a satisfacutu respectulu acestui'a.

Comisiunea centrala nu numai valemá, ci nimesce egal'a indreptatire, căci a priori radica o limba deasupra legei, si pre această limba nu numai o scutesce neconditionatu, ci o impune in modu demandativu; pre cându celor'a-lalte limbi le tinde numai unu scutu conditionatu. O face această — cum dice raportulu comisiunii — din cauza ca unu statu nu pôte esiste fara de o limba centrala oficiala, fara de o limba mijlocitória. Vatemarea

egalei indreptatiri numai asié s'aru poté justificá, deca egal'a indreptatire aru eschide possibilitatea unei limbi centrale oficiali si mijlocitorie. Acest'a contraproiectulu nu o face. Contraproiectulu sustiene nevatematu principiulu de egal'a indreptatire, si tocm'a acestu principiu de egal'a indreptatire este, carele necessariamente ne conduce la o limba oficiala si mijlocitória in centru. Mare este diferintia intre aceste dóne proiecte, căci pre cându primulu vatemandu egal'a indreptatire nu se baséza pre dreptu ci pre volintia, alu doile se radiema tocm'a pre base juridice. In § 4 din contraproiectu se dice apriatu, ca limba majoritatiei relative a tiei este limba oficiala si mijlocitória a statului.

Aici dara s'a rezervatu apriatu necesitatea unei limbi oficiali si nu se eschide possibilitatea.

Amu dăsu ca nu este iertatu a incungurá principiulu egalei indreptatiri. Egalitatea de dreptu nu pôte fi in opusetiune cu ide'a fundamentala a statului; deca nu e in opusetiune, apoi nu-mi potu spune nici unu argumentu, carele aru indreptati legelatiunea spre nemicirea indreptatirei egali.

Dara egal'a indreptatire nici ca pôte fi contraria statulu, — si cine aru denegá această, aru denegá doctrina cea vechia mai bine de dóne mii de ani a istoriei universale, aru denegá tesaurulu celu mai scumpu alu progresului genului omenescu, aru denegá — faptele.

Nu voiu sa provocu la statulu federativu alu Suitierii, dara voiu provocá la singuratecele lui cantóne compuse de natiunalitati diferite. Aici gasimu pretotindenea, ca egal'a indreptatire exista nu numai in principiu si nu numai pre chărthia, ci si realizata in fapta.

A denegá egalitatea de dreptu, este mai multu, decâtu a denegá fapte, este a clatiná petr'a fundamentala a statulu, este a despoia statulu de indreptatirea lui morala de a esista.

Cá si la individi, asié si la natiuni, unu poporu i se vine necessariamente rol'a prima a suprematiei, carea se baséza pre prerogativele ce-i dau proprietătile si calitătile lui.

Asemenea suprematia naturala nu este eschisa din contraproiectu, contra unei asemenea suprematiei nu se pôte nimenea tangui, asemenea suprematia ori-cine o va recunosc si primu cu adeverata nulliamire, — dara nu este cu putintia a primu o suprematia ce nu-si are redacini in relatiunile faptice, ci se baséza numai pre clausulele legiloru.

Acesta suprematia se pôte intipui numai pre dóne base, adeca ori pre drepturile mai mari castigate in urmarea descendintiei, ori pre fortia.

Cine se baséza pre prim'a, sa ne dovedéseca o descendintia superióra si me voiu inchiná lui; pre a dóua in adeveru se pôte basá fia-cine, care are a mâna puterea. Dara, On. Casa! precum de o parte este nu numai detorintia, ci si virtute a se plecá inaintea dreptulu, astfelu de alta parte este slabiciune a se plecá inaintea fortiei. In asta privintia on. casa! testulu comisiunii centrale precum e stilisatu, — nu voiu dice: cu intentiune, dara in — realitate pretinde dela natiunalitatele nemagiare astfelu de imposibilitate morala.

Sum convinsu, ca onorat'a casa nu va pretinde asié ce-va, nu va pretinde căci scie impreuna cu mine cumca natiunile tocm'a cá si singuratecii au unu interesu mai sântu si mai pre susu decâtu viétia: acestu interesu este onórea, — a ni-o cere această seu a ascultá de cerere, este de o potrieva imposibilitate morala.

Onorat'a Casa vede ins'a-si cumca proiectulu comisiunii nu corespunde conditionei a dóua, adeca egalitatiei de dreptu, cărei'a contraproiectulu corespunde deplinu.

A trei'a conditione la deslegarea cestiunii este, precum avui ocaziune a dice, ca sa se faca astfelu de despusetiuni cá principiele stabilite sa nu remana numai pre hărthia, ci sa tréca si in viétia, adeca este punctulu de privire alu conformitatiei.

Ací numai dóne principie potu sa ne servéseca de cinosura: primulu e, ca pre cáto numai se pôte sa deschidemu tuturoru limbiloru tóte terenele esentiale pentru desvoltare, iera alu doile este cá limba publica a masei poporului sa fia pre cáto numai se pôte limba natiunala.

Spre scopulu acest'a, in parerea mea suntu dóne mijloce: Primulu, deca noi vremu sa sustienemu principiulu facultativu in tóta integritatea si nemarginirea lui, si urmandu esemplulu Belgiului vomu dice ca tóte limbile ce suntu indatinete in tierra se potu folosi liberu pretotindenea si purerea.

Acesta, c.n. Casa! in Belgia nu se poate executa in prasa, iera la noi este tocma impossibilitate fizica. Deci, deca nu putem alege acesta cale, nu ne mai remane decatu numai un'a, si acest'a e aplicarea limbei la teritorie. (Sgomotu).

On. Casa! Marturisescu, ca me surprinde desplacerea ce intempnu (Sgomotu) candu vorbescu despre necesitatea teritoriilor limbistice, caci nici testulu comisiunii centrale n'a incungiuratu teritoriile limbistice. (Stang'a extrema: Asia e!)

On. Casa! De multe ori am auditu dicenduse despre teritoriile limbistice ca infintiarea acestor'a n'aru fi alta decatu regresarea in acea epoca barbara, candu nu numai singuraticile nationalitati dara inca si — nu-mi aducu aminte cum se dice ungresce „die Geschlechter“, gentilitate (Strigari: A nemek!) — asiá, gentilitatile inca se isolau. Eu asiá credu ca, deca voimu sa damu limbiloru drepturi, apoi teritoriile nationale nu sunt decatu esfuinti'a acelei legi naturale simple si perpetue, carea pre ori-ce vietuitoriu la lega de tempu si spatiu. Va se dica, teritoriile nationale nu se potu incungiura.

De aci din punctulu conformitatei numai acea intrebare mai pote fi ca: cum sa se infintieze teritoriile limbistice in modu mai corespundietoriu?

Fara indoicela e, ca fia-care va dice aci cumca asiá se pote infintia in modu mai simplu si mai corespundietoriu, deca pre unu teritoriu se indatinéza limbi catu mai putiene séu dora numai un'a. Asiá dara tocma din principiulu de a ne conforma scopului, se nasce cásí o consecintia principiulu arondarei, ce se cuprinde in contraproiectu.

Principiulu arondarei nu isvoresce din ide'a juridica a nationalitatei, nu e principiu fundamentalu, si de aceea lu insiramu sub punctulu de vedere alu conformitatei. Din asta cauza, sum gat'a a primi alta modalitate de locu in momentul ace'la, in care me voiu fi convinsu ca exista alt'a mai corespundietoria pentru a realisa indreptatirea egala a limbiloru.

Principiulu de arondare nu pote fi contrariu unitatei teritoriale si politice a statului. Nu e contrariu unitatei teritoriale, caci nu desbina nici o particea dela teritoriulu statului, ca sa o aneseze la altu statu séu sa formeze unu statu separatu (Sgomotu). Nu e contrariu unitatei politice caci — in parerea mea — conditiunea unitatei o constituie guvernarea si legelatiunea unita, si in asta privintia nu exista nici unu punctu in contraproiectu, care sa atace unitatea politica si care nu si aru afla prim'a sea conditiune tocma in acesta unitate.

Se dice ca principiulu de arondare nu e contrariu unitatei statului, dara pregatesce vatemarea acestei unitati.

Deca unitatea statului va fi periclitata prin aceea, ca in tiéra voru esista teritorie nationale eschisivu ale unei limbi singure si nemagiare, apoi nici sistem'a centralisatoria nu va delaturá acestu periculu, caci chiaru dupa asta sistema se pote sa fia intr'unu comitatu numai o limba pentru protocolu d. e. in comitatulu Carasiului numai limb'a romanésca. Deci, deca e periculu intru acest'a, apoi e periculu deja intr'aceea, ca in tiéra esista mai multe nationalitati, iera acestu periculu nu lu vomu delaturá prin aceea, ca nu vomu multiam pre majoritate, prin aceea ca vomu ignora nisuintiele majoritatei, cari nu sunt contrarie statului, ci incapu cu statulu. (O voce: Asia e! Sgomotu. Ilaritate.)

Acum recapitulandu pre scurtu cele insirate (S'audimu! Sgomotu) voiu dice: contraproiectulu e caracterisatu de recunoscerea individualitatei nationale, neconditiunarea drepturilor nationale ale individulu, principiulu de indreptatire egala, si conformarea cea mai mare posibilu.

Din contra, proiectulu comisiunii centrale e caracterisatu de:

1. ignorarea natiuniloru din tiéra;
2. pestrarea séu scutirea numai de jumetate a drepturilor nationale ale individulu;
3. nimicirea indreptatirei egali; si
4. neconformarea la scopu.

Acum, On. Casa! deca nu este corespundietoriu a avé 3 limbi, apoi a avé 6 este si mai putienu corespundietoriu. (Sgomotu). Me rogu de iertare, intru intielesulu contraproiectulu, unu comitatu pote sa aiba celu multu 3 limbi; dara dupa testulu comisiunii centrale voru fi celu putienu 6, caci $\frac{1}{3}$ a oficialiloru municipali, procedindu cu legea pote sa-si alega dupa placu cutare limba pentru consultatiune si protocolu de-si n'aru fi in-

datinata in comitatu séu tocma nu s'aru afla in comitatu de felu o natiune de acea limba, asiá, de-mi e permisu sa aducu unu esemplu: In comitatulu Temisiului aru fi destulu $\frac{1}{3}$ a reprezentiloru pentru ca sa pretinda limba slovaca, si cu legea a mana aru pute-o pretinde, deca nu din alta cauza, apoi celu putienu de siega.

Deci 6 limbi pre unu teritoriu, este neconformitatea cea mai mare, ce se pote intipui, caci de vomu dice ca 6 limbi intr'unu comitatu nu e necorespondietoriu, apoi nu sciu cu ce dreptu s'aru pute dice ca 6 limbi in centru aru fi lucru necorespondietoriu? Eu dicu, ca e necorespondietoriu si in centru si in comitate.

Dupa tote acestea, acum potu spune pre scurtu cumca testulu séu proiectulu comisiunii centrale numai unu principiu sustiene in tota claritatea si-lu urmaresce cu tota consecintia si acestu principiu este suprematia legala a natiunii magiare. De aceea potu dice ca proiectulu acest'a nu e alta decatu o editiune noua calificata a legiloru din 1836, 1840, 1844, si 1848 (sgomotu). In esentia e totu aceea. Totu aceea este ide'a fundamentala, totu aceea e nisuintia principala, numai forma s'a schimbatu. Dara, on. casa! candu insiramu cauzele ideei de nationalitate, amu tacutu cu totulu despre acele legi; amu tacutu caci nu este nimenea, care sa nu scie cumca in Ungaria caus'a mai de aprópe a ideei de nationalitate au fostu tocma acele legi. (Contradiceri.) Tote se potu nega, sa pofiti a nega. (Dara si absurdele se potu tote afirmá!)

Acum, on. casa! a voi o deslegare fericita a cestiunei de nationalitate pre calea aceea, pre care a venitu in tiéra nostra spre nefericire, — asiá ce-va n'asiu pute incuviintia.

Contraproiectulu meu indrasnescu sa-lu recomendu atentiunei si partinirei onoratei case, si credu ca nu-lu potu recomanda mai bine, decatu imprumutandu cuvintele proprie ale dlui ministru de cultu scrise intr'unu opu celebru alu seu, alu carui'a titlu e: „Einfluss der herrschenden Ideen des neunzehnten Jahrhunderts auf den Staat.“ (Miscare). Eu opulu l'amu cetitu nemtiescu, deci si citatiunea voiu indrasni a o ceti nemtiescu. Aceste cuvinte suntu: „Ueberall, wo man die nothwendige Entwicklung und Umgestaltung der Begriffe nicht zu hindern vermag, und doch die entsprechende Veränderung der politischen Verhältnisse nicht gestatten will, entsteht früher oder später ein Kampf, der immer mit dem Triumphe der herrschenden Begriffe über die Verfassung endet; denn der menschliche Geist, der, seiner Bestimmung folgend, immer fortschreitet, kann durch materielle Mittel der Staatsgewalt unterdrückt, aber nie wirklich besiegt werden.“

Dupa cele cate le-amu desfasuratu despre ideile nationalitatei, nu e periculu deca se primesce proiectulu meu, ci periculu e deca se primesce alu comisiunii centrale. (Aprobári. Miscare.)

Varietati.

* * Din Romani'a. Sub acestu titulu aflamu in „N. evang. Kirchenzeitung“ ca in Craiova au tenuity predicatorii evanghelici nemtiesci a dou'a conferintia. Eata ce se scrie in numi'a foia despre acesta conferintia. In principatele dunarene merge treb'a cu vietia bisericesca a nemtiloru evanghelici din mil'a lui Dumnedieu in unu modu prosperatoriu si imbucuratori. Deca in 1853 se aflau pre acestu terenu largu numai doi preoti ca in esilu, in anulu 1865, eata ca s'a pututu tienie la Belgradu prim'a conferintia de pastori si in Septembrie a acestui anu se adunara in Craiova din diece, optu pastori. Ce haru se afla in conferintiele aceste pote apretiu numai acel'a, care a purtatu ani indelungati o deregatoria plina de ostenele in strainatate, fara de comuniune (legatura) fratieasca. De aceea animile celoru de fatia au fostu pline de recunoscintia intima consiliului superiore bisericescu din Berlinu, carele purtandu cu credintia grigia de acesta „diasporá“ (particea mica risipita intre o massa mare de ómeni de alta credintia) au infintiatu aceste conferintie.“

Espune mai departe ca in decursu de cincidile s'au tenuity inainte de amedi conferintie speciale de preoti si dupa amedi conferintie comunale. Participarea a fostu viia si numerosa. Apoi continua:

„Din conferintiele cercului mai angustu ale preotiloru tenuity inainte de amedi de insemnatu cu deosebire: puseatiunea preotiloru fatia cu legea romanésca despre actulu stárei civile; periculu din negligerea limbei germane in comunitati si mijlocele contra acestui periculu; primirea copiiloru neevangelici, cu deosebire copii de ai israelitiloru, in scolele comunale s. a. In adunárite comune se tenuity discursuri despre imperati'a lui Dumnedieu, despre vietuirea laolalta a confessiuniloru principale crestinesci si despre alte obiecte. Singuraticii pastori raportara despre comunele lor. De interesu deosebitu erau scirile despre Admacia in Dobrudja, unde o colonia nemtiesca incungiurata de turci si de cerchesi se lupta in contra atacuriloru interne si externe.

„Brail'a si Ploiesti si Pitesti suntu cele din urma comune, ce s'au dobanditu de la consiliulu superioru bisericescu din Berlinu predicatorii sei. In Turnu-Severinu se va gata in dilele aceste o casa de rugaciune si un'a de scola; pentru platirea detoriiloru ce se afla inca in suma de 1000 fl. asupra acestei cladiri, se roga pastorele Pferschmann de binevoitorii daruitori a fi si mai de parte spriginitu (Aici face red. foiei observarea ca e gata a mijloci daruiri dlui Pastore Pferschmann in Turnu-Severinu).“

Pana aci foi'a susu citata. Noi din partene regretamu forte candu vedemu ca despre viati'a bisericesca a fratiloru nostri de dincolo nu avemu ocaziune de a inregistra nimic'a. Nu scimu cui e de a se atribui ca in o tiéra constitutiunale si cu institutiuni liberale nu vedemu unu interesu mai viu cátra viati'a bisericesca, cu tote ca sunt destule ocaziuni insemnate, la cari vedemu ca se face amintire, ca religiunei stramosiesci e de a se multiam existintia nationalitatei romane. Mirarea nostra cresce inse candu cugetamu ca institutiunile biserice ortodoxe orientale dau dreptu fia carui credinciosu de a lua parte la afacerile bisericesci si de alta parte candu scimu, ca totu acele institutiuni reclama desvoltarea si propasirea chiaru si pre campulu sciintiei.

18—3

Concursu.

Pentru ocuparea statiuniloru invetiatoresci din comunele:

1. Sant-Andrasiu cu salariu anulu de 100 fl. v. a. doi stangini cubici de lemne, si cartiru naturalu.

2. Chergesiu cu salariu anulu de 100 fl. v. a. 6 stangini cubici de lemne si cartiru naturalu, se deschide concursu, doritorii de a ocupa aceste statiuni voru adresa concursele lor la subscrisulu pana la 1 Decembre cu documentele: ca sun'u de religiunea gr. or., ca au absolvatu cursulu pedagogicu ori clericalu in institutul archidiecesanu din Sabiu.

De v'a, 11 Noemvre 1868.

Inspectoratul districtualu scolaru gr-or. alu Devei.

Ioann Papiu,
Protopopu.

Nr. 25—3

Edictu

Dimitrie Iordachie Proca din Resnovu, carele acum de trei ani, au parasitu cu necredintia pre legiuita sa socie Ana nascuta Carstea care e din Cristianu, prebegindu in lume, si nesciinduse loculu aflarei lui, — dupace inca si prin Edictulu din 26 martiu a. c. fu citatu, se mai citeaza si prin acest'a, ca in terminu de siese luni, dela datulu de fatia, sa se presentede inaintea subscrisulu Scaunu protopopescu, spre a sta fatia cu pomeni'a lui sotie, si a respunde la invinuirile ce i se facu din partea acesteia, caci la din contra, si fara de densulu se va decide procesulu matrimonialu, urditu in contra lui — in scutulu S. S. canone bisericesci. Dela scaunulu protopopescu alu Branului greco-orientalu.

Zernesci in 10 Octomvre 1868.

Ioann Metianu,
Protopopu.

Burs'a de Vienn'a.

Din 23 Novembre (5 Dec.) 1868.

Metalicele 5%	57 80	Act. de creditu	241
Imprumut. nat. 5%	63 80	Argintulu	117 50
Actiile de banca	675	Galbinulu	5 62